

materia imprimis esse necessarium, quia in nulla periculosius erratur, ut idem Augustinus ait, in principio librorum de Trinitate, ideoque in ea maxime verum habet, quod ex Hieronymo in ore omnium circumfertur: *Ex verbis inordinate prolatis incurritur hæresis*. Et ideo tam a sanctis Patribus, quam a Scholasticis non magis in explicando mysterio, quam in docendis loquendi modis elaboratum est, et unumquodque verbum, in hoc mysterio usurpandum, diligenter examinatum. Quod olim fuit necessarium, tum, quia nec mysterium, nec significationes vocum ita declaratae erant: tum etiam, quia hæretici sub verbis ambiguis errores suos introducere curabant: nunc autem non est tam necessaria de verborum significationibus prolata disputatio, non tamen omitemus eam, quæ opportuna visa fuerit, præsertim quando voces fuerint proprie Theologicæ, et hujus mysterii, ut sunt *Trinitas, Notio, Circuminsessio, Consubstantialis* et Græce *homousion*. Aliæ vero, quæ sunt communes Philosophis, ut *Persona, suppositum, subsistentia, relatio*, et similes supponuntur a nobis ex metaphysica. Quomodo vero ad hoc mysterium applicentur, explicabimus.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI

DE TRINITATE.

CAP. I. <i>In Deum tam nomen, quam rationem Personæ vere, ac proprie convenire.</i>	CAP. VI. <i>Personas produci intellectione, et amore.</i>
CAP. II. <i>In Deo esse plures personas.</i>	CAP. VII. <i>Qua intellectione, et quo amore personæ producantur.</i>
CAP. III. <i>Quomodo ratio personæ communis sit tribus divinis personis.</i>	CAP. VIII. <i>Sit-ne actus principium quo productionis.</i>
CAP. IV. <i>Personas non multiplicari in Deo, nisi per realem processionem.</i>	CAP. IX. <i>De numero processionum.</i>
CAP. V. <i>Processiones divinas immediate per intellectum, et voluntatem esse.</i>	CAP. X. <i>De numero personarum.</i>
	CAP. XI. <i>De cognitione Trinitatis sine revelatione.</i>
	CAP. XII. <i>Quomodo cognoscatur Trinitas ex revelatione.</i>

LIBER PRIMUS.

DE TRINITATE PERSONARUM

EARUMQUE PROCESSIONE AN IN DEO SIT.

Quamvis scientia supponat subjectum suum esse, et hæc doctrina, quatenus rationem scientiæ participat, ex fide supponat Deum esse trinum, sicut est unus: nihilominus propter hæreticorum importunitatem necessarium est theologis, veritatem hanc non tantum supponere, sed etiam per regulas fidei Catholicæ demonstrare. Tenantes igitur doctrinæ ordinem, quem promissimus, ostendemus prius Trinitatem in Deo esse. Quid autem sit, non potest in hac vita cognosci, tamen loco illius curabimus explicare mysterium, quantum fieri possit ex principiis revelatis, tam in communi de personis, quam in particulari de singulis disputando. Ex quibus facile erit, et rationes contra hoc mysterium solvere et proprietates, quas habuerit, intelligere. Causas autem non habet, cum pertineat ad subsistentiam ipsius primæ causæ. Nec etiam habet proprios effectus, quia Deus extra se nihil, ut trinus, sed ut unus operatur, ut postea etiam dicemus. In hoc autem primo libro duo jungimus, scilicet, esse in Deo personas, et processionem divinas, quia ita inter se connexa sunt, ut unius sine alterius existentia ostendi non possit. D. Thomas autem de processionibus tractat, q. 27, de Personis vero in 29, usque ad 32, 1 p.

CAPUT I.

IN DEUM TAM NOMEN, QUAM RATIONEM PERSONÆ VERE ET PROPRIE CONVENIRE.

1. *Ratio dubitandi*. — De hac Catholica veritate posset quispiam dubitare, quia vel persona dicit perfectionem simpliciter et absque imperfectione, vel non. Si illam non dicit, non potest Deo attribui secundum proprietatem: nihil enim potest esse in Deo, quod omnino perfectum non sit: Si autem persona dicit ta-

lem perfectionem, pertinebit ad naturam et essentiam: omnis enim talis perfectio est de essentia Dei. Illud autem dici non potest, alioqui persona significabit in Deo essentiam Dei, et consequenter non poterit magis multiplicari in Deo persona, quam essentia. Ergo ratio personæ formaliter, et proprie non potest in Deo reperiri. In contrarium est totius Ecclesiæ usus et sensus.

2. *Definitio personæ*. — *Personam significare substantiam*. — Ad explicandam breviter propositam veritatem, supponenda est ratio personæ tradita a Boetio, libro de duabus naturis, et explicata a D. Thoma, 1 part., q. 29, art. 1: *Persona est rationalis naturæ individua substantia*. Ex qua tria colligenda sunt circa hoc nomen, *persona*, et circa rem per illud significatam. Primum est, personam significare substantiam: In quo graviter erravit Laurentius Valla, lib. 6, elegant., cap. 34, ubi multis rationibus contra Boetium contendit, personam non significare substantiam, sed qualitatem, quia una et eadem substantia plures dicitur gerere personas. Et inde infert, non magis in Deo esse personam, quam in brutis animantibus. Et fortasse ob hanc causam antiqui Orientales more latinorum timebant tres in Deo ponere personas, ne viderentur cum Sabellio tantum illas distinguere denominatione, aut qualitate, ut refert Gregorius Nazianzenus, orat. 21, in Athanasium, circa finem.

3. Erravit tamen graviter Valla, non solum in theologia, sed etiam in sua facultate, nam ex usu etiam latinorum constat, personam significare substantiam. Sic enim dixit Cicero, de Oratore, hominum esse innumerabiles personas, et aliis locis, frequenter ita loquitur, ut in Thesaurio, et Nizolio videri potest. Jura etiam civilia, in quibus latina lingua purissima est, sæpe utuntur hac voce in hac significatione, imo non in alia, ut videre licet, ff de *Statu ho-*

minum, leg. 1 et 2, et in titulo *Per quas personae*, etc. De usu autem Patrum statim dicam. In sacra etiam Scriptura cum dicitur Deus non esse acceptor personarum, Actor. 10, nihil aliud significat illa vox, quam homines ipsos.

4. Nec refert, quod aliquando hæc vox qualitatem, vel conditionem personæ significare videatur. Tum, quia forte non tam significat formaliter ipsam conditionem, quam subjectum ejus, ut cum ad explicandam personam alicujus, dicimus esse juvenem, aut senem, hujus, vel ilius faciei, per proprietates explicamus suppositum, quod est quasi subjectum earum, et significatur nomine personæ. Tum etiam, quia potest illa vox esse æquivoca, vel analogica, ut communius censetur: semper tamen primario significat substantiam, et reliqua in ordine ad illam. Nam etiam ille, qui de theatro agit personam, illam dicitur agere, quia aliud verum suppositum repræsentat. Itaque in præsentia materia pro substantia sumitur, et non quacumque, sed completa: nullus enim partes hominis, caput, aut manus, personam appellavit, et ipsamet Christi humanitas, persona non est, quia in ratione substantiæ non est omnino completa.

5. *Obiectio Scoti solvitur.*—Per quod solvitur obiectio Scoti, in 1, dist. 23, quæst. 1, § *Ad quæstionem*, improbantis definitionem Boetii, quia convenit animæ rationali separatæ cum tamen illa persona non sit. Negamus enim convenire, quia non est substantia completa, de qua est definitio intelligenda.

6. *Personam esse substantiam singularem.*—Secundo, ex illa definitione habetur, *personam* significare substantiam singularem et particularem, quod significatum est per illam particulam *individua*, quod etiam constat ex usu. Nullus enim, hominem ut sic, abstractum ab individuis personam appellavit, et ideo dicimus esse plures personas hominum, quod de natura abstracta dici non posset. Est autem advertendum, in divina natura dari substantiam completam et singularem, quæ secundum præcisum conceptum persona non est, scilicet hæc Deitas, vel hic Deus, quatenus pro immediato, significato supponit, ut infra dicitur. Propter quod aliquibus visum est, illis verbis Boetii, non satis explicari rationem personæ, ut patet ex Richardo de S. Victore, lib. 4, de Trinitate, cap. 18 et 21, et ideo in cap. 23, ipse dixit, *personam esse rationis naturæ incommunicabilem existentiam*. Quam definitionem magis probat Scotus supra, quia *justa definitionem Boetii* (inquit) *Deitas esset persona*.

Nec discrepat D. Thomas, dicta quæst. 29, art. 3 ad 4. Ubi ultimo loco refert, quosdam dixisse definitionem Boetii non competere Deo, seu divinis personis, et per Richardum fuisse correctam. Sic ergo, Divinitas singularis est et indivisa, non tamen persona, quia *communicabilis* est. Sed licet verum sit particulam illam a Richardo positam clariorem esse, existimo tamen Boetium in eadem significatione accepisse vocem *individui*, sicut e contrario vox illa existentia, qua usus est Richardus, obscurior est et significat rem ipsam per se existentem, quæ est substantia, ut ex materia subjecta, et ex contextu manifestum est.

7. *Personam specialem perfectionem naturæ dicere.*—Tertio, habemus ex illa definitione, personam significare specialem dignitatem, et perfectionem ex parte naturæ, in qua subsistit, nimirum, quod rationalis sit. Unde Cicero de Officiis: *Nobis* (inquit) *imposuit personam ipsa natura, magna cum excellentia præstantiaque cæterorum animantium*. At enim, quia rationalis natura imperfectionem videtur involvere, ideo Scotus etiam ex hoc capite definitionem reprehendit, refertque Richardus de sancto Victore mutasse vocem *rationalis*, in intellectualis. Sed quod ad rem attinet, certum est de ratione personæ non esse imperfectionem discursus, sed solum quod sit in gradu intellectuali, unde etiam Cicero, de Natura Deorum dixit, in Deo et homine personam considerari. Quod vero spectat ad vocem, potest facile *rationalis*, in eo sensu accipi. Unde etiam Richardus illam retinuit, ut constat ex lib. 4. de Trin., cap. 23 et 24. Et ratio est, quia licet *rationalis* frequentius approprietur homini, tamen etiam solet generalius sumi prout ratio vim intelligendi significare potest, abstrahendo a discursu, ut D. Thomas supra notavit, et 2, 2, quæst. 83, art. 10 ad 2.

8. *Conclusio.*—Ex his ergo concluditur, intenta veritas, nimirum in Deo vere et proprie esse personam secundum perfectissimum, et propriissimum significatum hujus vocis. Hoc de fide tenendum est: nam licet hæc vox non tribuatur Deo in Scriptura, tamen res ipsa tribuitur, quam per hanc vocem explicarunt Concilia Lateranense, in cap. *Firmiter*, et cap. *Damnatus*, de Summa Trinitate Toletanum 11, in confessione fidei, Hispanense 2, cap. 23, Damasus papa in confessione fidei ad Paulinum, idem est usus Patrum, Tertullianus contra Praxeam, in principio, Hilarius, libro de Synodis sæpissime, Hieronymus, Epist. 57, Augustinus 4, de Trin., cap. 8 et 9, et lib. 7, cap. 4

et 5, et reliqui Latini. Refert item Nazianzenus supra, Athanasium approbasse hanc vocem, et ita etiam fuisse a Græcis receptam, prout latine legitur in symbolo Athanasii, et ibi Græce respondet vox, *prosopon*, quæ eandem habet significationem. Ratione declarat veritatem hanc D. Thomas, dicto art. 3, quia persona ad dignitatem et perfectionem spectat. Quidquid autem dignitatis et perfectionis est, Deo est tribuendum.

9. *Obiectio Cajetani.*—Contra quam rationem objicit Cajetanus, ibi, quia in rebus creatis perfectior est natura communis, quam suppositum singulare: ergo ex eis non potest sumi argumentum ad divinam personam. Existimo autem imprimis objectionem non procedere contra mentem D. Thomæ, quia non loquitur de perfectione suppositi supra naturam, sed de dignitate personæ ultra communem rationem suppositi, quæ dignitas non ex parte substantiæ, sed ex parte naturæ consideranda est, quod satis colligitur ex solutionibus argumentorum. Videtur ergo D. Thomas tanquam manifestum supponere ex quæst. 3, in Deo esse suppositum, et inde concludit esse etiam personam, quia illi non deest dignitas naturæ, quam persona requirit.

11. Et hæc mihi videtur esse propria ratio hujus veritatis. Nam, quod Deus sit substantia singularis, manifestum est. Quod vero etiam sit in Deo substantia incommunicabilis, seu incommunicabilis subsistentia, etiam est naturaliter evidens. Quia necesse est omnem rem existentem habere ultimum terminum et modum suæ existentiae. Hic autem terminus in natura substantiali est incommunicabilis subsistentia, ergo. Major patet, tum quia id spectat ad perfectionem uniuscujusque naturæ, maxime, si connaturali modo existat, ut necesse est de divina natura sentire, neque enim potest ab statu sibi connaturali abduci, tum etiam, quia non potest in infinitum procedi. Cum ergo constet, divinam substantiam subsistentem esse, inquiri, an sit incommunicabilis alicui rei subsistenti, vel communicabilis? Si primum dicatur, illa substantia erit persona, cum sit intellectualis naturæ. Si vero dicatur secundum, quæram ulterius de illa re subsistente, cui divina substantia communicatur, an illa etiam sit communicabilis alteri rei subsistenti, et quidquid respondeatur, idem fiet argumentum, in quo non potest in infinitum procedi: ergo sistendum necessario est in aliquo subsistente incommunicabili in tali natura, et hoc est persona.

11. Dixi autem semper, hujusmodi rem subsistentem, quæ sit personæ, debere esse incommunicabilem alicui subsistenti, quia non repugnat personæ esse communicabilem alteri naturæ, saltem supernaturaliter sicut Verbum Divinum communicatum est humanitati. Et ratio est, quia in hac communicatione non terminatur ulterius persona communicata, sed potius ipsa terminat existentiam naturæ, cui communicatur, et ideo talis communicatio non repugnat rei incommunicabiliter subsistenti. Repugnat autem ei communicatio respectu alterius subsistentis, vel substantiæ, quia illa communicatio esset ad ulteriorem terminum, repugnat autem, quod ultimo terminatum est, iterum terminari, quatenus tale est.

12. *Ad objectionem Cajetani.*—Deinde dicitur ad objectionem Cajetani, quamvis personalitas, comparata ad naturam præcise et in abstracto, non sit ita perfecta sicut illa, nihilominus aliquam perfectionem dicere, quia est vere res aliqua, seu modus realis. Unde in creaturis non dubito, quin persona sit perfectior, quam natura, quia includit naturam et addit aliquid. Unde hoc non solum est verum in rebus spiritualibus, sed etiam in suppositis materialibus (quamvis Cajetanus formidare videatur) ratio enim facta æque in omnibus concludit. Atque ita etiam ex hoc capite recte procedit D. Thomæ ratio. Insurgit tamen statim difficultas in principio tacta, quia si personalitas in Deo perfectionem dicit, erit de essentia Dei. Quam difficultatem quasi præveniens Cajetanus eodem loco, respondet, personalitatem in Deo nec perfectionem, nec imperfectionem dicere, ait tamen pertinere ad perfectionem naturæ divinæ, ut suum intrinsecum et connaturalem terminum habeat, etiamsi ille ex proprio conceptu perfectionem non afferat, et ita accommodat rationem D. Thomæ. Ego vero censeo, personalitatem divinam perfectionem dicere ex proprio conceptu, aliquid enim reale est, et aliquid bonum. An vero hæc perfectio sit essentialis Deo, et an sit una, vel multiplex, et an quilibet sit in omnibus personis divinis, nec ne (quæ omnia inculcantur in illa ratione dubitandi), pendent ex his, quæ paulatim tractanda sunt, et ideo melius infra dicentur, cum de relationibus divinis disputabitur.

13. *In Deo verum suppositum veramque hypostasim esse.*—Tandem ex resolutione hujus quæstionis constat, in Deo esse verum suppositum, veramque hypostasim. Hæc namque duæ voces in usu theologorum idem significant, ut

magis ex sequenti capite constabit. Utraque vero universalior est, quam persona, omnis enim substantia singularis et incommunicabilis, in quacumque natura subsistat, suppositum est: persona vero addit limitationem ex parte naturæ, ut declaravimus. Addit vero D. Thomas, dict. quæst. 29, art. 2, illas duas voces dicere diversos respectus: nam suppositum dicit respectum ad naturam communem, cui subest: hypostasis vero ad accidentia, quibus substat. Verumtamen hoc posterius non est intelligendum comprehendere in significato vocis, alias Deus non esset hypostasis, quia non substat accidentibus, ergo ad summum potest pertinere ad Etymologiam vocis. Et hoc etiam mihi est incertum, quia omnino eodem modo apud Græcos se habet illa vox, quo apud Latinos suppositum. Subiunxit etiam D. Thomas ibi, in Deo esse *rem naturæ*, nam per hanc vocem dicit etiam significari suppositum, quia est res singularis, in qua natura communis existit. Sed hæc vox obscurior est, et jam parum usitata. De voce autem, *Prima substantia, et individuum*, quomodo possint Deo tribui, dicam infra, c. 4, et videri possunt, quæ in Metaphysica dixi, disp. 5, sect. 1, et disp. 34, sect. 1.

CAPUT II.

IN DEO ESSE PLURES PERSONAS.

1. *Varii errores.*—In hoc puncto conveniunt infideles omnes adversus catholicam fidem. Primo quidem Philosophi Gentiles, et Pagani, qui unum Deum agnoverunt solo lumine rationis ducti, de quibus non est adeo mirandum, cum caruerint lumine fidei. Secundo licet veteres Judæi per fidem supernaturalem veram divinitatem agnoverint, nihilominus communiter non agnoverunt personarum Trinitatem, unde nunc ab eis propagati infideles Judæi negant omnino pluralitatem personarum in Deo, putantque repugnare cum vera fide suis Patribus revelata. Tertio innumeri hæretici negarunt pluralitatem personarum in Deo, imprimis Praxæas apud Tertullianum, lib. contra illum, Noetus apud Epiphanium, hæres. 57, Hermogenes apud Augustinum, hæres. 41. Idem senserunt omnes, qui negarunt realem distinctionem personarum, sed Patrem, Filium et Spiritum Sanctum dixerunt esse plura nomina ejusdem personæ, ut Sabellanus et sequaces, cum quibus ex professo agendum est libro tertio. Quin potius etiam Arius ejusque sectatores, qui agnoscunt Patrem,

Filium, et Spiritum Sanctum esse personas distinctas, dum negant Filio, et Spiritui Sancto veram divinitatem, plane sentiunt in vero Deo tantum esse posse unam personam. Denique hoc tempore excitarunt hunc errorem quamplures, quos late refert Bellarminus, l. 1, de Christo, et Sanderus. l. 7, de visib. Monarch.

2. Fundamentum horum errorum explicuit eleganter Tertullianus in principio contra Praxæam, dicens: *Varie diabolus æmulatus est veritatem, affectavit illam aliquando defendendo concutere, unicum Dominum vindicando omnipotentem, mundi conditorem, ut de unico hæresim faciat.* Ex unitate igitur Dei, unitatem Divinæ personæ concludere conati sunt. Ideo enim plures sunt homines, quia sunt plures personæ humanæ, et sic de cæteris substantiis, si ergo essent plures personæ in Deo, etiam essent plures dii: non possunt autem esse plures dii, ergo nec plures personæ in Deo. Confirmatur, quia omnes rationes, quibus probari solet, Deum esse unum, vel nullius momenti sunt, vel probant divinam personam non posse nisi unam. Ut, verbi gratia, quod si essent plures dii, nullus esset summe perfectus, nam aliquid necessario deesset uni, ut posset ab alio distingui. Item quia in aliquo convenirent, et in aliquo distinguerentur, et ita non possent omni compositione carere. Hæc autem rationes possunt eadem proportione ad plures personas applicari. Tandem, vel persona, quæ est in Deo, infinita est in ratione personæ, et sic illa erit adæquata suæ naturæ, et superflua est alia; vel est finita, et sic erit imperfecta, et Deo indigna.

3. *Conclusio.*—Nihilominus dicendum est, in Deo non esse tantum unam personam, sed plures personas divinas. Hæc est assertio catholicæ fidei, est tamen omnino supernaturalis, et ideo contra Gentiles et Paganos immediate probari et convinci non potest, quia neque Scripturas divinas admittunt, nec sola ratione convinci possunt, ut in capite ultimo hujus libri latius dicetur. Contra illos ergo prius esset generatim ostendendum, fidem Christianam esse evidenter credibilem et secundum prudentem rationem credendam. Sed hoc spectat ad materiam de fide, ubi sine dubio demonstratur. Deinde in particulari ostendendum est, hoc dogma contineri in doctrina hujus fidei, quod nos statim contra hæreticos ostendemus. Ex his autem concluditur illud esse verum, quia in doctrina hujus fidei nihil falsum contineri potest, quia tota nititur in divina veritate, cujus auctoritas tota rueret, si in uno deciperet,

præsertim in eo, quod omnium maximum est.

4. Deinde ostendendum esset contra eosdem infideles, hoc mysterium non esse impossibile, quod nonnullis rationibus conatur ostendere Scotus in 1, dist. 2, q. 4, de quibus nonnihil dicam infra in tertio libro. Nunc breviter censeo, illud etiam non posse demonstrari positive, id est, per aliquod medium, quod illud ostendat. Tum quia nullum hactenus inventum est nec excogitari potest, ut dicto capite ultimo hujus libri probabo latius. Tum etiam, quia si demonstraretur non esse impossibile, demonstraretur esse possibile: in æternis autem, ut Aristoteles dixit, idem est, esse et posse: demonstraretur ergo, illud esse, quod constat fieri non posse. Negative autem (ut sic dicam) ostendi potest, hoc mysterium non probari impossibile, quod præstandum est, solvendo rationes quæ contra illud fiunt, quod in discursu materiæ commodius faciemus, ne hic omnia confundamus. Potest etiam homo intelligere, se non posse assequi infinitam naturam, qualiter, scilicet, aut quomodo in se sit, ex quo etiam potest facile unusquisque intelligere, difficultates omnes, quæ humano ingenio circa hoc mysterium occurrunt, cum ex creaturis et rebus finitis sumantur, non habere locum in re infinita, aliunde vero esse consentaneum infinitæ naturæ, ut intra se fecunditatem habeat, ratione cujus possit esse potentia seu principium, quo una persona aliam producat.

5. Contra Judæos habemus propria argumenta, quia Scripturam saltem quoad vetus testamentum admittunt. Contra illos igitur imprimis probandum esset, verum Messiam a Deo promissum futurum fuisse verum Deum, atque etiam jam esse a Deo missum, quia hinc aperte convincitur pluralitas personarum in Deo. Nam persona mittens distincta est a missa et utraque est Deus. De illo autem principio dixi multa in tom. 1, de Incarnatione, disp. 1, ubi etiam ostensum est contra eosdem infideles, Messiam promissum jam venisse, et esse Christum Dominum. Ex quo etiam contra eos convincitur, nihil nos docere potuisse, quod falsum sit, quod autem hanc veritatem nos docuerit, statim contra hæreticos ostendemus, atque ita supposito illo fundamento, omnia testimonia novi testamenti, quibus probatur hæc veritas, probant etiam contra Judæos.

6. Præter hæc vero adduci possunt aliqua ex veteri Testamento, ex quibus Patres solent hanc veritatem colligere, ut est principium Geneseos, ubi fit mentio, et Dei creantis et prin-

cipii, in quo creavit: *In principio creavit Deus, etc.* Ubi per principium multi *Filium* intelligunt, et statim additur *Spiritus Domini* qui *ferebatur super aquas*, et in singulari ponitur verbum, *creavit*, quia omnes sunt unus Deus. Ponderari etiam solet, quod paulo post subiungitur: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram.* Quia ibi non loquitur Deus ad angelos, ut quidam hæretici dixerunt, quia neque angeli sunt factores hominis, neque homo est ad imaginem illorum factus. Loquuntur ergo divinæ personæ inter se, quia nullus artifex omnino solitarius ita secum loquitur, ut argumentantur in eum locum Basilii, Ambrosii et alii Patres. Sed in his et similibus locis advertendum est, supposita fide, illa esse optima ad explicandam veritatem, et quomodo Deus illam semper insinuaverit. At hæc sola non sufficiunt ad convincendum intellectum repugnantem. Unde Theodoretus, lib. 2, ad Græcos, et Abulensis, opusc. de Trinitate, et Lyranus, lib. contra Judæos advertunt, quamvis mysterium Trinitatis in testamento veteri contineatur, tamen non ita expresse et distincte ut omnino convincat hominem non pie affectum. Negandum vero non est, quin mysterium hoc sufficienter in veteri testamento contineatur, ad quod ostendendum plura testimonia afferemus in sequentibus, et videri potest Galatinus, lib. 2, de Arcanis catholicæ veritatis.

7. Tertio contra hæreticos, quia in sequentibus est in particulari disputandum, sufficienter verba Christi Domini Matth., ult. cap. *Baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*, de quibus dixit Joannes, 1 canon., cap. 5. *Tres sunt qui testimonium dant in celo, et Christus, Joann. 14. Ad eum veniemus, etc.* Definitiones Conciliorum, et testimonia Patrum omitto, ut paulatim afferantur in sequentibus. Deinde ex alio principio fidei potest hæc veritas contra hæreticos convinci, nam aliqua persona divina incarnata est, et aliqua non est incarnata, ergo sunt plures. Consequentia evidens est. Antecedens vero quoad utramque partem ostenditur in materia de Incarnatione.

8. Ex hac veritate colligimus, esse in Deo plura supposita, et plures hypostases, quantum de hac locutione sub nomine *hypostasis* magna olim fuerit controversia. Nam in principio, paulo post hæresim Arii locutio illa suspecta fuit, ut patet ex Hieronymo, epistola 56, ad Damasum, et Augustinus, lib. 5, de Trinitate, cap. 8 et 9. Neque solum apud La-